

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олександр ЖИЛЬЦОВ

“11” 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**РУКОПИСНИЙ ШРИФТ
і ГРАФІЧНА ТЕХНІКА в ДИЗАЙНІ**

для студентів спеціальності 022 «Дизайн»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 022.00.02 «Графічний дизайн»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>1567/21</u>	
<u>Мещеряк</u> (підпис)	(прізвище, ініціали)
« <u> </u> »	20 <u>21</u> р.

Київ – 2021

Розробник:

Оксана ЗДОР, старший викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Оксана ЗДОР, старший викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наталія БАЛАБУХА, викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 18 від « 31 » серпня 2020 року

Завідувач кафедри дизайну _____ Наталія КРАВЧЕНКО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 022.00.01 «Графічний дизайн»

« ____ » _____ 2020 р.

Гарант освітньо-професійної програми 022.00.01 «Графічний дизайн» _____ Віктор МИХАЙЛЕВИЧ

Робочу програму перевірено
« ____ » _____ 2020 р.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи _____ Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

На 2021/2022 н.р. _____ (підпис) _____ (Кравченко О.), «30»08 2021 р., протокол № 17
(ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____) (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ Олексій ЖИЛЬЦОВ

“ _____ ” _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РУКОПИСНИЙ ШРИФТ
і ГРАФІЧНА ТЕХНІКА в ДИЗАЙНІ

для студентів спеціальності 022 «Дизайн»
освітнього рівня першого (бакалаврського)
освітньої програми 022.00.02 «Графічний дизайн»

Київ – 2021

Розробник:

Оксана ЗДОР, старший викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Оксана ЗДОР, старший викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наталія БАЛАБУХА, викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 18 від « 31 » серпня 2020 року

Завідувач кафедри дизайну _____ Наталія КРАВЧЕНКО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 022.00.01 «Графічний дизайн»

« ____ » _____ 2020 р.

Гарант освітньо-професійної програми
022.00.01 «Графічний дизайн» _____ Віктор МИХАЙЛЕВИЧ

Робочу програму перевірено
« ____ » _____ 2020 р.

Заступник директора
з науково-методичної та навчальної роботи _____ Алла ТАРАННИК

Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ (_____), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристики дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	10/300	
Курс	1	
Семестр	2	
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг кредитів	10	
Обсяг годин, в тому числі:	300	
<i>Аудиторні</i>	144	
<i>Модульний контроль</i>	20	
<i>Семестровий контроль</i>	30	
<i>Самостійна робота</i>	106	
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Рукописний шрифт і графічна техніка в дизайні» є підготовка фахівця з високим рівнем професійної майстерності, формування гармонійно розвинутого спеціаліста для самостійного творчого вирішення завдань дизайнерської діяльності.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- набуття практичних навичок у каліграфії;
- розуміння механіки дії різних пишучих інструментів та матеріалів, їх візуального ефекту, набуття вмінь користування інструментами та матеріалами;
- розуміння впливу техніки та закономірностей письма на формування принципів побудови шрифту;

- вміння користуватися рукописним шрифтом та графічними техніками як виразними засобами для передачі інформації та емоції;
- набуття вмінь формувати композицію аркуша засобами письма та мальованих об'єктів, пластично та стилістично поєднувати шрифт та візуальні образи;
- формування аналітичних вмінь у вивченні аналогів та прототипів;
- розвиток професійного мислення майбутніх фахівців графічного дизайну.

Під час практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи відповідно профілю програми бакалавра дизайну формуються загальні та фахові компетентності.

Світоглядна (ЗК 1):

- розуміння значущості для власного розвитку історичного досвіду людства,
- збереження національних духовних традицій,

Громадська (ЗК 2):

- повага до Батьківщини, народу, держави, її символіки, традицій, мови,
- уміння діяти із соціальною відповідальністю та громадською свідомістю,
- здатність цінувати і поважати національну своєрідність та мультикультурність.

Комунікативна (ЗК 3)

- здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності,
- навички використання комунікаційних технологій.

Науково-дослідницька (ЗК 5)

- здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань,
- обізнаність в особливостях проектної діяльності, готовність до її реалізації,
- здатність до нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання,

- спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію.

Самоосвітня (ЗК 6)

- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку,
- спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію,
- прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

Фахові компетентності базові, а саме:

Організаційна (ФК 1)

- здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати дизайнерську проектну діяльність та взаємодію її суб'єктів,

Естетико-культурологічна (ФК 2)

- здатність аналізувати, оцінювати й інтерпретувати культурні явища різних епох, мистецькі твори різних стилів, жанрів і форм,
- уміння висловлювати й аргументувати власні оцінні судження і позиції,
- здатність застосовувати базові знання з історії мистецтва і дизайну та специфіки його розвитку за професійним спрямуванням у художньо-проектну діяльність,
- здатність володіти фаховою термінологією, теорією і методикою дизайну.

Проектно-творча (ФК 3)

- здатність розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі дизайну,
- здатність володіти практичними навичками з проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну,
- здатність застосовувати методику проектування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну,

- здатність використовувати базові знання з композиційної побудови, кольорознавства для створення майбутнього дизайнерського об'єкта.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Знання:

- основні терміни та поняття зі сфери каліграфії, шрифту, графіки, та друкарських технологій;
- основні історичні почерки, історію становлення та принципи їхнього творення;
- історію, технологію та спосіб дії каліграфічних інструментів та матеріалів;
- основні види тиражної (друкованої) і не тиражної графіки;
- композиційні основи поєднання шрифтових блоків із графічними зображеннями.

Практичні навички й вміння:

- застосовувати на практиці теоретичні знання з історії дизайну, письма та мистецьких стилів;
- макетувати об'єкти графічного дизайну різного призначення з використанням каліграфічних написів;
- вільно володіти графічними техніками та каліграфічними інструментами;
- використовувати різні за видами почерки та графічні елементи різної манери створення як об'єкти графічного дизайну;
- презентувати результати своєї роботи у різних формах.

Програмні результати навчання:

- розумова активність, творчий підхід у вирішенні нестандартних завдань,
- спроможність інтерпретувати й модифікувати авторські прийоми провідних дизайнерів,
- здатність до проектного мислення та проектування оригінальних дизайнерських програм і проектів,

- володіння навичками візуального створення і сприйняття двовимірних об'єктів,
- здатність до самоосвіти, самоаналізу, самокоригування й самовдосконалення.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. РУКОПИСНИЙ ШРИФТ							
Тема 1. Лекція 1. Поняття каліграфії. Виникнення та розвиток письма. Писемність європейських та інших культур. Історичні почерки, техніки та інструменти. Основна термінологія	2	2	-	-	-	-	-
Тема 2. Широке перо. Калам. Базова техніка. Дукт. Формування рядка, розмір, ритм, виносні елементи	16	-	-	12	-	-	4
Тема 3. Історичні почерки. Романське письмо	16			8	-		8
Тема 4. Історичні почерки. Готичне письмо	16			8	-		8
Тема 5. Історичні почерки. Ренесансне письмо	24			16			8
Тема 6. Кириличне письмо	24			16			8
Тема 7. Англійська каліграфія	18			12			6
Тема 8. Пензель. Східна каліграфія	16			8			8
<i>Модульний контроль</i>	12						
Разом	144	2	-	80	-	-	50
Змістовий модуль II. ГРАФІЧНІ ТЕХНІКИ							
Тема 9. Лекція 2. Графічні техніки і матеріали	2	2	-	-	-	-	-
Тема 10. Ручні графічні техніки	8	-	-	4	-	-	4
Тема 11. Друковані графічні техніки	8	-	-	4	-	-	4
Тема 12. Комбіновані графічні техніки	8	-	-	4	-	-	4
Тема 13. Графічна композиція із застосуванням різноманітних технік	22	-	-	8	-	-	14
<i>Модульний контроль</i>	4						
Разом	52	2	-	20	-	-	26
Змістовий модуль III. ПОЄДНАННЯ РУКОПИСНОГО ШРИФТУ ТА ГРАФІКИ У ДИЗАЙНІ							
Тема 14. Плакат та інші твори графічного дизайну з поєднанням рукописного шрифту та графічних зображень	70	-	-	40	-	-	30
<i>Модульний контроль</i>	4						

<i>Разом</i>	74	-	-	40	-	-	30
Семестровий контроль – екзамен	30						
<i>Усього</i>	300	4	-	140	-	-	106

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1.

Рукописний шрифт і графічна техніка в дизайні

Змістовий модуль 1. Рукописний шрифт

Тема 1. Лекція 1 (2 год.). Поняття каліграфії. Виникнення та розвиток письма. Писемність європейських та інших культур. Історичні почерки, техніки та інструменти. Основна шрифтова термінологія.

Тема 2. Широке перо. Калам. Базова техніка. Дукт. Напрацювання розуміння форм, напрямків руху пера, пропорцій, закономірностей формування літери. Прописні й рядкові літери. Формування рядка, розмір, ритм, виносні елементи рядкових. **Практична робота 1.** Вправи з письма широким пером. Базові елементи, постановка руки, пера тощо. Відпрацювання базової техніки штрихів та їх поєднання. Написання літер в елементарній графемі по дукту.

Тема 3. Історичні почерки. Романське письмо. Квадрата, рустика, скоропис. Унціал, напівунціал. Каролінгський мінукул. **Практична робота 2.** Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків. Напрацювання розуміння формоутворення літер відповідних стилів, динаміки і закономірностей історичного розвитку шрифту. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма або копія відповідного зразка.

Тема 4. Історичні почерки. Готичне письмо. Текстура, ротонда, фрактура, бастарда. **Практична робота 3.** Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків. Напрацювання розуміння формоутворення літер відповідних стилів, динаміки і закономірностей історичного розвитку шрифту. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма або копія відповідного зразка.

Тема 5. Історичні почерки. Ренесансне письмо. Формування основ сучасної шрифтової графіки і культури. Антиква Дюрера. Гуманістичний мінукул,

канцеляреска, гуманістичний курсив. **Практична робота 4.** Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків. Напрацювання розуміння формоутворення літер відповідних стилів, динаміки і закономірностей історичного розвитку шрифту. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма або копія відповідного зразка.

Тема 6. Кириличне письмо. Походження, первісні форми. Історичні почерки. Устав, напівустав, в'язь, скоропис. **Практична робота 5.** Вправи з письма широким та гострим пером. Копіювання історичних стилів кириличного письма з наданих зразків. Напрацювання розуміння формування графеми та закономірностей стилеутворення кириличної азбуки від її започаткування до сучасності. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів кириличного письма – 2 композиції, стилі на вибір.

Тема 7. Гостре перо. Англійська каліграфія. Базові елементи, техніка. Поняття нажиму. Безперервне письмо. Формування та чергування штрихів. Вензелі. Флоріші. **Практична робота 6.** Вправи з письма гострим пером. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення або флорішу) на базі письма гострим пером.

Тема 8. Пензель. Китайська, японська каліграфія. Стилi, базові елементи, техніка. **Практична робота 7.** Вправи з письма пензлем, копіювання різних за складністю ієрогліфів. Відпрацювання розуміння нажиму, напрямку та швидкості штрихів та інших факторів формоутворення літери та слова. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма пензлем.

Рекомендована література: 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 28, 29, 33, 34, 39

Змістовий модуль 2. Графічні техніки

Тема 9. Лекція 2 (2 год.). Графічні техніки, інструменти і матеріали. Ручні, друковані, комбіновані, експериментальні техніки.

Тема 10. Ручні графічні техніки. Олівець: графітний, восковий, чорний, кольоровий. Туш, перо, рапідограф; кулькова, капілярна ручка; фломастер; чорно-біла графіка, колір. Пензель, імпровізовані інструменти; чорно-біла графіка, колір.

Практична робота 8. Вправи з використання ручних графічних технік та інструментів (за бажанням – із залученням каліграфічного напису).

Тема 11. Друковані графічні техніки. Монотипія, літографія, поняття про плаский друк; гравюра на лінолеумі, картоні, пластику, дереві – високий друк; офорт, гравюра на картоні – глибокий друк. **Практична робота 9.** Вправи з використання друкованих графічних технік –монотипія (за бажанням – із залученням каліграфічного напису).

Тема 12. Колаж, аплікація, комбіновані техніки, експериментальні техніки. **Практична робота 10.** Вправи з використання колажу, аплікації, комбінованих графічних технік (за бажанням – із залученням каліграфічного напису).

Тема 13. Практична робота 11. Сюжетні, абстрактні, умовні графічні композиції із застосуванням різноманітних (ручних, друкованих, комбінованих) технік на вільну тему із залученням каліграфічного напису.

Рекомендована література:4,7,9,15,17,31,32

Змістовий модуль 3. Поєднання рукописного шрифту та графіки у дизайні

Тема 14. Плакат та інші твори графічного дизайну з поєднанням рукописного шрифту та графічних зображень. Передача інформації, образу, емоції, настрою. Стиль. Серійність. **Практична робота 12.** Серія театральних плакатів(3 теми) із застосуванням різних за характером та інструментарієм рукописних та графічних технік та матеріалів. Вибір тем, аналіз аналогів, формування концепції, ескізування, підготовка оригіналів.

Рекомендована література:3,4,5,7,10,15,16,17,18,19,22,23,24,31,34,35,36,37,38

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№	Вид діяльності	Максим. кількість балів за одиницю	ЗМ №1		ЗМ №2		ЗМ №3	
			К-сть один.	Всього балів	К-сть один.	Всього балів	К-сть один.	Всього балів
1	Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	-	-
2	Відвідування практичних занять	1	40	40	10	10	20	20
3	Виконання завдання практичного заняття	10	7	70	4	40	1	10
4	Виконання завдання для самостійної роботи	5	7	35	4	20	1	5
5	МКР	25	1	25	1	25	1	25
Максимальна кількість балів за модуль			171		96		60	
Максимальна кількість балів (поточний контроль)			327					
Коефіцієнт визначення успішності			5,45					
Максимальна кількість балів без урахування підсумкового тесту (екзамену)			60					
Підсумковий тест (екзамен)			40					
Підсумковий рейтинговий бал			100					

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Бал и
		денна	заочна	
Змістовний модуль 1				
1	Вправи з письма широким пером. Базові елементи, постанова руки, пера тощо. Відпрацювання базової техніки штрихів та їх поєднання. Написання літер в елементарній графемі по дукту	4		5
2	Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків романського письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8		5
3	Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків готичного письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8		5
4	Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків ренесансного письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8		5

5	Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів кириличного письма з наданих зразків. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів кириличного письма – 2 композиції, стилі на вибір	8		5
6	Вправи з письма гострим пером. Англійська каліграфія. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма гострим пером	6		5
7	Вправи з письма пензлем. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма пензлем	8		5
Змістовий модуль 2. Графічні техніки				
8	Вправи з використання ручних графічних технік та інструментів	4		5
9	Вправи з використання друкованих графічних технік – монотипія, гравюра на картоні.	4		5
10	Вправи з використання колажу, аплікації, комбінованих графічних технік	4		5
11	Сюжетні, абстрактні, умовні графічні композиції із застосуванням різноманітних (ручних, друкованих, комбінованих) технік на вільну тему	14		5
Змістовий модуль 3. Поєднання рукописного шрифту та графіки у дизайні				
12	Тематичний плакат із застосуванням різних за характером та інструментарієм рукописних та графічних технік та матеріалів. Вибір тем, аналіз аналогів, формування концепції, ескізування, підготовка оригіналів. 3 теми	30		5
Усього годин / балів		106		60

Карта самостійної роботи студента

Змістовий модуль та теми курсу	Години на виконання, передбачені ТП	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1.			
Вправи з письма широким пером. Базові елементи, постанова руки, пера тощо. Відпрацювання базової техніки штрихів та їх поєднання. Написання літер в елементарній графемі по дукту	4	Практична робота	5
Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків романського письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8	Практична робота	5
Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків готичного письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного	8	Практична робота	5

зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма			
Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів з наданих зразків ренесансного письма. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів письма	8	Практична робота	5
Вправи з письма широким пером. Копіювання історичних стилів кириличного письма з наданих зразків. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі власноручно відтворених історичних стилів кириличного письма – 2 композиції, стилі на вибір	8	Практична робота	5
Вправи з письма гострим пером. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма гострим пером	6	Практична робота	5
Вправи з письма пензлем. Шрифтова композиція (за бажанням – із залученням графічного зображення) на базі письма пензлем	8	Практична робота	5
Змістовий модуль 2.			
Вправи з використання ручних графічних технік та інструментів	4	Практична робота	5
Вправи з використання друкованих графічних технік – монотипія, гравюра на картоні.	4	Практична робота	5
Вправи з використання колажу, аплікації, комбінованих графічних технік	4	Практична робота	5
Сюжетні, абстрактні, умовні графічні композиції із застосуванням різноманітних (ручних, друкованих, комбінованих) технік на вільну тему	14	Практична робота	5
Змістовий модуль 3.			
Тематичний плакат із застосуванням різних за характером та інструментарієм рукописних та графічних технік та матеріалів. Вибір тем, аналіз аналогів, формування концепції, ескізування, підготовка оригіналів. 3 теми	30	Практична робота	5
<i>Всього:</i>	<i>106 год.</i>		<i>60 балів</i>

6.3. ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Модульний контроль проводиться у формі оцінювання поточних робіт в аудиторії, самостійної домашньої роботи студентів. Також у вигляді перегляду результату творчої і дослідницької роботи над кожним завданням.

Критерії оцінювання модульного контролю наведено у таблиці.

Критерії оцінювання	К-ть балів
– виконав в зазначений термін і на високому рівні весь обсяг роботи, відповідно до програми курсу;	21 – 25

<ul style="list-style-type: none"> – володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні; – здатний грамотно визначати й ефективно здійснювати навчальні задачі з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу; – продемонстрував старанність, самостійність, ініціативу, активність, творче ставлення у процесі виконання усіх завдань, здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі проведених спостережень. 	
<ul style="list-style-type: none"> – виконав в зазначений термін весь обсяг роботи відповідно до програми курсу, але з незначними недоліками; – володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні; – здатний грамотно визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу, але в окремих випадках допускає незначні помилки в процесі їх вирішення; – продемонстрував старанність, самостійність, активність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань, здатність робити висновки на основі проведених спостережень. 	17 – 20
<ul style="list-style-type: none"> – виконав весь обсяг роботи відповідно до програми, але з певними недоліками; – не завжди демонстрував здатність визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу, свідомо використовувати теоретичні знання, застосовувати практичні вміння під час проходження курсу; – виявив здатність грамотно, але недостатньо самостійно опрацьовувати навчальні матеріали; – продемонстрував старанність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань, але недостатньо виявив уміння обґрунтовано і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень. 	13 – 16
<ul style="list-style-type: none"> – завдання виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання допускалися помилки; – студент в цілому виявив посередній рівень знань, умінь, навичок, допускав помилки у плануванні та самоорганізації до навчання; – недостатньо виявив самостійність, ініціативу у процесі вирішення навчальних задач; не завжди враховував специфіку організації навчально-виховного процесу; – завдання курсу були виконані з помилками, неохайно, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; – ставлення студента до навчання недостатньо відповідальне. 	9 – 12
<ul style="list-style-type: none"> – завдання виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання виявлено чимало помилок; – студент виявив лише мінімально можливий допустимий рівень знань, умінь, навичок, виявив неготовність грамотно і самостійно планувати й організувати навчання; – завдання курсу були виконані в неповному обсязі, неохайно, з помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; – ставлення студента до навчання недостатньо старанне та відповідальне. 	5 – 8
<ul style="list-style-type: none"> – завдання не виконані; – студент виявив незадовільний рівень знань, умінь; невміння послідовно, грамотно і самостійно планувати й організувати навчання, аналізувати результати власної діяльності; – завдання курсу були виконані в неповному обсязі, оформлена неохайно, з суттєвими помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; – ставлення студента до виконання завдань вирізняється безвідповідальністю. 	1 – 4

6.4. ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Семестровий контроль (екзамен) проводиться у вигляді практичного завдання.

Порядок проведення семестрового контролю

Тривалість проведення	4 години
Максимальна кількість балів	40 балів
Орієнтовний перелік питань	Створити Листівку, запрошення або іншу малу графічну форму на довільну тему з залученням рукописного шрифту (вибір інструменту довільний) та графічного зображення (характер, техніка, інструменти, стилістика – на свій вибір)
Перелік допоміжних матеріалів	Технічні засоби – матеріали та інструменти для письма та графіки (пера, пензлі, олівці тощо, папір)

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

36-40 балів	Ставиться за відмінний рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, розуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів, високу візуальну культуру
31-35 балів	Ставиться за добрий рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, розуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів, достатньо високу візуальну культуру
30 -32 балів	Ставиться за достатній рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, розуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів, необхідно прийнятний рівень візуальної культури
24-29 балів	Ставиться за початковий рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, мінімальне розуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів при недостатньому рівні візуальної культури

0 – 23 балів	Ставиться за незадовільний рівень володіння рукописною та графічними техніками, композицією, нерозуміння побудови та структури рукописного шрифту, формування текстового блоку, стилістики та образності графіки, поєднання візуальних та текстових (рукописних) елементів, відсутність поняття про візуальну культуру
---------------------	--

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

«Рукописний шрифт і графічна техніка в дизайні»

2 семестр – разом: 300 год., з них: лекції – 4, практичних – 140 год., самостійна робота – 106 год., МКР – 20 год., семестр. контроль – 30 год.

2 семестр			
МОДУЛЬ 1. Рукописний шрифт і графічна техніка в дизайні			
Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3
	Рукописний шрифт	Графічні техніки	Поєднання рукописного шрифту та графіки у дизайні
бали	171 б.	96 б.	60 б.
Лекції	Т1. Поняття каліграфії. Виникнення та розвиток письма. Писемність європейських та інших культур. Історичні почерки, техніки та інструменти	Т9. Графічні техніки і матеріали	
2	1 б.	1 б.	
Практичні заняття	Т2. Широке перо. Калам. Базова техніка. Дукт. Формування строки, розмір, ритм, виносні елементи – 12 год. (10 б. за виконане завдання + 6 б. за відвідування)	Т10. Ручні графічні техніки – 4 год. (10 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування)	Т14. Плакат та інші твори графічного дизайну з поєднанням рукописного шрифту та графічних зображень – 40 год. (3 тематичні плакати) (10 б. за виконане завдання + 20 б. за відвідування)
	Т3. Історичні почерки. Романське письмо – 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)	Т11. Друковані графічні техніки – 4 год. (10 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування)	
	Т4. Історичні почерки. Готичне письмо – 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)	Т12. Комбіновані графічні техніки – 4 год. (10 б. за виконане завдання + 2 б. за відвідування)	
	Т5. Історичні почерки. Ренесансне письмо – 16 год. (10 б. за виконане завдання + 8 б. за відвідування)		
	Т6. Кириличне письмо – 16 год. (10 б. за виконане завдання + 8 б. за відвідування)	Т13. Графічна композиція із застосуванням різноманітних технік (сюжетна, абстрактна, умовна графічні композиції) – 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)	
	Т7. Англійська каліграфія – 12 год. (10 б. за виконане завдання + 6 б. за відвідування)		
	Т8. Пензель. Східна каліграфія – 8 год. (10 б. за виконане завдання + 4 б. за відвідування)		
190	110 б.	50 б.	30 б.

Самостійна робота	Т2. Широке перо. Калам. Базова техніка. Дукт. Формування строки, розмір, ритм, виносні елементи – 4 год. (5 б.)	Т10. Ручні графічні техніки – 4 год. (5 б.)	Т14. Плакат та інші твори графічного дизайну з поєднанням рукописного шрифту та графічних зображень – 30 год. (5 б.)
	Т3. Історичні почерки. Романське письмо – 8 год. (5 б.)	Т11. Друковані графічні техніки – 4 год. (5 б.)	
	Т4. Історичні почерки. Готичне письмо – 8 год. (5 б.)	Т12. Комбіновані графічні техніки – 4 год. (5 б.)	
	Т5. Історичні почерки. Ренесансне письмо – 8 год. (5 б.)		
	Т6. Кириличне письмо – 8 год. (5 б.)	13. Графічна композиція із застосуванням різноманітних технік – 14 год. (5 б.)	
	Т7. Гостре перо. Англійська каліграфія – 6 год. (5 б.)		
	Т8. Пензель. Східна каліграфія – 8 год. (5 б.)		
60	35	20	5
75	МКР 1 - 25 б.	МКР 2 - 25 б.	МКР 3 - 25 б.
Разом – 327 балів (коефіцієнт визначення успішності: $327 : 60 = 5,45$)			
Екзамен (40 балів)			

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бургес П., Вуд Б. 1000 способів шрифтового дизайну / П. Бургес, Б. Вуд. – М., 2005 (в репозиторії Університету Грінченка інд. код 3255).
2. Королькова А. Живая типографика / А. Королькова. – М., 2007 (в репозиторії Університету Грінченка інд. код 3254).
3. Куленко М.Я. Основи графічного дизайну: Підручник / М.Я. Куленко. – К.: Кондор, 2007 (в репозиторії Університету Грінченка інд. код 229).
4. Лиска С. Бизнес графика: 500 работ, объединенных графической эстетикой и коммерческим успехом / С. Лиска. – М., 2010 (в репозиторії Університету Грінченка інд. код 2933).
5. Смирнов С.И. Шрифт и шрифтовой плакат / С.И. Смирнов. – М., 1977 (в репозиторії Університету Грінченка інд. код 3258).
6. Чихольд Я. Облик книги / Я. Чихольд. – М.: Книга, 1980 (в електронній бібліотеці кафедри дизайну).

Допоміжна

7. Богдеско И. Альбом. – М.:Советский художник, 1987.
8. Богдеско И. Каллиграфия. – С.-Пб.: Агат, 2005.
9. Богомольний Н., Чебикін А. Техніка офорта.– Київ.: «Вища школа», 1978.
10. Буковецкая О. А. Дизайн текста: шрифт, эффекты, цвет/ О.А. Буковецкая. – 2-е изд., испр. – М.: ДМ К, 2000.
11. Гордон Ю. Книга про буквы от Аа до Яя. – М.:Издательство студии Артемия Лебедева, 2006.
12. Гуссман Генрих. О книге/ Генрих Гуссман. – М.: Книга, 1982.
13. Даниленко В.Я. Дизайн: підручник / В.Я. Даниленко. – Х.: ХДАДМ, 2003. –320 с.
14. Даниленко В.Я. Основи дизайну: підручник / В.Я. Даниленко. – Харків: ХДАДМ, 2003.
15. Искусство шрифта. Работы московских художников книги 1959–1974. – М.: Книга, 1977.
16. Капр А. Эстетика искусства шрифта / А.Капр. – М.: Книга 1979.
17. Лагутенко О. Графіки. Нариси з історії української графіки. – К.: Грані-Т, 2007.
18. Лесняк В.И. Графический дизайн (основы профессии) / В.И. Лесняк– К.: Биос Дизайн Букс, 2009.
19. Мітченко В. Естетика українського рукописного шрифту. – К.: Грамота, 2007.
20. Мітченко В. Каліграфія. Взаємовпливи шрифтів. – К.:Лаурус, 2018.
21. Ноордзей Г. Штрих. Теория письма. – М.:ДмитрийАронов, 2013.
22. Ньюарк К. Что такое графический дизайн? / КвентинНьюарк. — СПб.: АСТ Астрель, 2005.
23. Проненко Л. Каллиграфия для всех. – М.:Издательство студии АртемияЛебедева, 2011.
24. Пронин С. Рекламисту о дизайне. Дизайнеру о рекламе / С. Пронин. – М.: Москва, 2003 (в електронній бібліотеці каф. дизайну)..
25. Савін В.М. Типографіка: навчальний посібник. – К.: Вересень. 2003.
26. Серов С.И. Гармония классической типографики/ С.И. Серов. – М.: ЗАО «ЛинияГрафик», 2003.
27. Таранов Н.Н. Художественно-образная выразительность шрифтов: Монография/ Н.Н. Таранов. – Волгоград: Перемена, 2000.

28. Таранов Н.Н. Шрифт и образ в издании: Учебное пособие/ Н.Н. Таранов. – М.: Изд-во МГАП "Мир книги", 1995.
29. Тоотс В. Современный шрифт. – М.: Книга, 1966.
30. Українська абетка. Книга четверта. Козацький скоропис. – К.: Цурика ДВ, 2018.
31. Фаворский В. Об искусстве, о книге, о гравюре. – М., 1986.
32. Флекель М.И. От Маркантонио Раймонди до Остроумовой-Лебедевой. Очерки по истории и технике репродукционной гравюры XVI–XX веков. – М.: Искусство, 1987.
33. Шрифты. Разработка и использование. Барышников Г.М., Бизяев А.О., Ефимов ВВ., Моисеев А.А., Почтарь Э.И., Ярмола Ю.А. – М., Издательство ЭКОМ, 1997.
34. Чебаник В. Графіка української мови. Абетка. – К., 2004.
35. Юрчишин В. Мистецтво книги. Каталог виставки. К., 2015.
36. Яковлев М.І. Основи формування професійного мислення художників графічного дизайну // Технічна естетика і дизайн: міжвідомчий науково-технічний збірник / Відп. ред. М.І. Яковлев. - К.: Віпол, 2004. - Вип. 3-4. – С. 181-185.
37. Яцюк О. Основы графического дизайна на базе компьютерных технологий/ О. Яцюк. – СПб: Издательство: БХВ-Петербург, 2004.
38. Яцюк О., Романычева Э. Компьютерные технологии в дизайне/ О. Яцюк, Э. Романычева. – СПб.: Питер, 2001.
39. Johnston E. Writting and illuminating and lettering. – Publisher New York: Macmillan, 1906.